

İŞİQ KİMİ ADAM

O, şərəfli ömür yaşadı

Səhər-səhər bu xəbəri eşitdim. Daha doğrusu, qəzətdəki nekroloq diqqətimi çəkdi. Gözlərimə inana bilmədim. Və bir anlıq içimdən kədərli bir "ah" qopdu. Bu elə bir "ah"dı ki, onu mən söz ilə ifadə edə bilmərəm. Ona görə yox ki, söz tapmayacam. Xeyr! Kifayət qədər söz var. Elə bu məqamda deyim ki, sözün ən yaxşılardan birini millət vəkili, yazıçı Aqil Abbas ona həsr etdiyi povestində qələmə alıb, oxucuya çatdırıb. Özü də hardasa 40 il bundan öncə. Və mən də o povesti 80-ci illərdə oxumuşam. O vaxtdan yadımda qalıb. Hə, bir də Beyləqanda tez-tez onunla görüşürdüm. Həmin görüşlərin birində söz-sözü çəkdi və o ağ saçlı, dünya görmüş, yaşına görə öz gümrahlığını, şuxluğunu qoruyub saxlamış insan mənə birçə kəlmə dedi:

- Aqil yaxşı oğlandı, yaxşı da qələmi var. Mənimlə görüşmədən haqqımda o cür sanballı bir əsər yazmışdı. Sonra da çox axtardım həmin o kitabla bağlı bir dəfə də olsun mənimlə görüşmədi

Yazımın bu nöqtəsinə qədər bilgisayara nə diqtə etdimse hamısı mənim qəzətdə gözümə sataşan nekroloqun ilk təsiri idi. Sonra yavaş-yavaş başladım hər şeyi gözümün qabağında canlandırmağa - bildiklərimi də, gördüklərimi də, eşitdiklərimi də. Öncə başlayıram bildiklərimdən. Mən Məhi Quliyevi Sovet dönəmində ilk dəfə Bərdə rayonunda görmüşəm, ziyarət etmişəm. Onda Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, rəhmətlik Rüstəm Səfəraliyev Bərdənin rayon Partiya Komitəsinin birinci katibi idi. Respublikanın ən sayılan, ən dizibərk katiblərindən birinin çiyindəşi olmaq, onunla bir rayonda işləmək hər kişiye nəşib olan iş deyildi. Məhi müəllimə bu, özünün dediyi kimi, xoşbəxtlik nəşib olmuşdu. O da həmin dövrdə Bərdə rayon millis, bugünkü polis idarəsinə rəhbərlik edirdi. Təsəvvür edin ki, rayonun, daha doğrusu, respublikanın sayılan bir rəhbəri ilə işləyən polis rəisinin özü də nə qədər nüfuzlu, nə qədər sayılan, seçilən insan idi.

Bax, mən Bərdədə ilk dəfə gördüyüm Məhi müəllimin tərcümeyi-halını orda da öyrəndim. Bilirdim ki, əslən qarabağlıdır. Amma əmək fəaliyyətinə yaşının çox gənc çağlarında başlayıb. Bunu mənə özü söyləmişdi və demişdi ki, cəmi 23 yaşım olanda mən o vaxtkı KQB-də fəaliyyətə cəlb olunmuşdum. Özü də təsəvvür edin ki, söhbət 50-ci illərdən gedir. Məhi Quliyev özünü necə təsdiq etmişdisə, onu ölkənin başqa bir güc qurumunda fəaliyyətə yönəlmişdilər, etimad göstərmişdilər. Zamanında respublikanın ən böyük rayonlarında, hətta bir neçə rayonun birləşib vahid bir formada mövcud olduğu vaxtlarda Zaqatalanın, Yevlaxın, Bərdənin rəisi vəzifələrində çalışmış Məhi Quliyev özünün şəxsi nüfuzuyla, peşəkarlığıyla o dövrün millisini adamlara sevdirə bilmişdi. Mən şəxsən özüm dəfələrlə Yevlaxda, Zaqatalada, Balakəndə, Bərdədə, məclislərdə, lap elə yolüstü əyləşdiyim yeməxanada, çayxanada söhbət əsnasında Məhi müəllimin adını çəkmişəm. Tanımadığım adamlar dərhal mənə yaxınlaşıb görüşüblər, məndən Məhi

müəllimi soruşublar, ona salam göndəriblər. Və bu tanımadığım adamların Məhi müəllimə olan sevgisi məndə fəxr hissi ilə yanaşı, həm də maraq yaradıb. Həmin o tanımadığım adamlardan mən də elə özümü saxlamadan, necə deyərler, ürəyim atlanatılana soruşmuşam:

- Hardan tanıyırsınız Məhi müəllimi?

Təbəssümlə cavab veriblər:

- O ayrı bir kişidir! O bizim rayonda rəis işlədi - özü də kişi kimi işlədi! Kasıbın, əlsiz-ayaqsızın haqqını, hüququnu qorudu. Elin, obanın xeyirindən, şərindən qalmaq. Qapısını döyənün üzünə

qapını özü açdı.

Bəli, mən beləcə qiyabi tanımışdım Məhi müəllimi. Sonra həyat elə gətirdi ki, Beyləqanda onunla əmelli-başlı dostlaşdıq. Bu dostluğumuzun səbəkarı mərhum Elman Ağayev idi. Məhi müəllimin dediyi kimi Ağa kişinin oğlu onda Beyləqanda prokuror müavini vəzifəsində işləyirdi. Demək olar ki, hər gün işin sonunda bir yerə yığılırdıq. Nərd oynamaq, çay içmək və bu əsnada da xatirələri çözləmək... Mən həmişə özümdən yaşılardan söz, fikir, xatirə "oğurlamağa" çalışmışam. Bax, ailəmin ən əziz adamlarından olan Elman Ağayev də mənə bu məsələdə həmişə yardımçı olmuşdu. Elə ki, Məhi müəllimlə zəngləşdilər, dərhal məni axtardılar. İlk sözü də bu olardı:

- Məhi sənə bir "Göygöl" gətirib. Gəl görək onun böyür-başını necə səliqəyə salırıq.

Yeri gəlməşkən, elə burdaca əlavə edim ki, Məhi müəllimin Beyləqandakı evində özünə aid bir guşə var idi. İçkiyə o qədər də meyilli olmayan Məhi müəllim ona hədiyyə olunmuş müxtəlif çeşidli şərablara həmin o guşədə saxlayardı. Bir neçə də-

fə mənə ad günü hədiyyəsi olaraq 70-ci illərin "Göygöl" konyaklarını da bağışlamışdı. Tam səmimi deyirəm ki, həmin konyakdan biri bu gün də mənim evimdə qalır. Ona söz vermişdim ki, biz o konyakı Füzuliyə qayıdanda içərik. Amma nəşib olmadı

Bunu elə-belə xatırladım, sözgəlişi. Sözgəlişi onu da demək istəyirəm ki, mən "Ədalət" qəzetində Məhi müəllimlə bağlı bir neçə yazı da yazmışam. O yazılardan birini onun özündən icazə almadan Elman müəllimlə razılışmış yazmışdım. Məhi müəllimin 70 yaşına yazmışdım o yazını. Və bu yazının çapından sonra eşitdim ki, məni axtarıb. Getdik görüşdük. Beyləqanda şəhərin içərisindən axan su kanalının üstündə onun həmişə oturub çay içdiyini bir yer var. Həmin çayxanada Elman müəllim, Məhi müəllim və mən üz-büz oturduq:

- Yaxşı yazmışsan, xoşum gəldi. Ən çox xoşuma gələn rəhmətlik Rüstəm Səfəraliyevi vurğulamağın oldu. Amma istəsən, vaxtın olarsa bir dəfə də söhbət eləyərlik. Onda mən danışaram, sən yazarsan - dedim.

Beləcə münasibət bildirdi Məhi müəllim mənim yazıma. Və mən onda anladım ki, oturuşmuş adamlar, dünya görmüş kişiler sözə necə qiymət verirlər. Necə ən incə nöqtəni tutub ən həssas məqamı qabardırlar.

Hə, mən Məhi Quliyevlə Beyləqanda yaranan o dostluğun fonunda onun bütün ailəsini tanıdım. Oğlanlarından, qızlarından, nəvələrindən xəbərdar oldum. Ömür-gün yoldaşının süzdüyü çayı içdim. Sonra Məhi müəllimin həyatındaki ən böyük sarsıntılarında biri olan xanımının vəfatının acısını da birlikdə bölüşdük. Daha sonra Elman Ağayevi itirdik. Və sonra həyat elə gətirdi ki, Məhi müəllim Beyləqandan Bakıya övladlarının yanına köçüb gəldi. Görüşlərimiz bir az seyrəldi. Daha çox telefonla əlaqə saxladığımız. Bir də el-obamızın məclislərində görüşdük.

Sonuncu dəfə onunla dostum Ənvərin övladının toyunda qucaqlaşmış bir-birimizə sarıldığımız. Gözləmədiyim halda, daha doğrusu, həyatımda ilk dəfə gördüm ki, Məhi müəllim kövrəlib. Hörmət əlaməti olaraq məclis sahibi ağsaqqalımıza söz verdi. Elə kövrələ-kövrələ də danışdı. Sonra birlikdə foyeye çıxdıq. Əlimdən tutub yanında oturdum:

- Gəl bir-iki dəqiqə söhbət edək. Çoxdandı sənəndən xəbərim yoxdu.

Oturdum yanında. Təəssüf hiss etdirəcək bir səsle dedi:

- Hə, Əbülfət, ömür gedir. Yanımızdakılar yaman seyrəlirlər. Amma qalanların hamısı da etibar-

lı deyil. Heç onları da qınamıram. İndi o qədər qayğı var ki, adamlar bir-birini arayıb-axtarmağa vaxt tapmırlar

Mən mövzunu dəyişmək üçün səhhətini, nəvələrini soruşdum. Ən çox onu narahat edən Qarabağ həsrətimizdən danışdıq. Həmişəki kimi yenə boynuma bir haqq qoydu:

- Sən qəzet adamısan. Müdirin də deputatdı. Az-çox xəbərini olar Qarabağdakı durumdan. Oralarda təzə nə var, nə yox? - deyə soruşdu.

Mən də bildiyimdən danışdım və erkəyana bir şəkildə "özünüzdən muğayət olun" - dedim - "siz hələ bizə çox lazımsınız" - söylədim. Sonra ayağa qalxdıq və bildirdi ki, mən daha toylarda çox oturma bilmirəm. Sən uşaqlarla əyləş, mən də yavaş-yavaş gedim. Maşına qədər ötürmək istədim, ona da imkan vermədi. Hətta zarafatla dedi ki, "get, yeməyini soyutma".

Bəli, mən Məhi Quliyevin Azərbaycana, dövlətimizə, qanunlarımıza nə qədər bağlı olduğunu çox gözəl bilirdim. Onun mənə söylədiyi xatirələrindən biri Ulu Öndərin Bərdəyə səfərləri zamanı olan görüşləri, bu səfərlərin təhlükəsizliyinin ona həvalə olunması idi. Məhi müəllim mənim marağımı həmişə nəzərə alıb keçmişdən, ötən günlərdən, silahdaşlarından, şahidi olduğu hadisələrdən danışmağı xoşlayırdı. Və hər dəfə də xüsusi vurğulayırdı ki, onları sənə üçün danışaram. Görürəm ki, keçənlərlə, keçmişlərlə çox maraqlanırsan. Və bir dəfə də söhbət əsnasında vurğuladı ki, Bərdədə işlədiyim dövr idi. Telefon zəng çaldı. Rüstəm müəllim idi. Dedi ki, təcili Bakıya getməlisən. Və telefonun dəstəyini asdı. Durub Raykoma gəldim. Rüstəm Səfəraliyevlə görüşdüm. Bakı məsələsini soruşdum. Dedi ki, Nazirlikdə sənə yerinin dəyişdirilməsi müzakirə olunub. Mənə dedilər mən də Heydər Əliyevlə danışdım. Narahatlıq yoxdu. Amma bir Nazirliyə baş çək. Təbii ki, gəldim, aidiyyəti yoldaşlarla görüşdüm və hamısı birçə kəlmə dedi:

- Səfəraliyev sənə yaman çox istəyir. İmkan vermədi ki, yerini dəyişək.

Bəli, mən bu yazını necə yazdım və bu yazıda Məhi müəllimə olan özümün və onu tanıyanların təəssüf dolu sevgimizi ifadə edə bildim ya yox deyə bilmərəm. Çünki bu xəbər mənə doğrudan-doğruya bir şok yaşatdı. Ən azından ona görə ki, bir güvəncim də, bir xatirə ünvanım da bitdi. Ona görə itirilən dəyərli insanın acısını isti-isti yaşaya bilmədim. Amma birçə onu bilərəm və uca səslə ifadə edə bilmərəm ki, Məhi Quliyev Azərbaycanın daxili işlər qranının ən ləyaqətli, ən halal, ən nümunəvi əməkdaşlarından biri idi. Mənim gözümdə o, Azərbaycan milisinin həm ensiklopediyası idi, həm də şərəfi, vicdanı. Düşünürəm ki, bu cür insanlar özlərini həsr etdikləri peşəni həmişə ucada tutublar, ucada saxlayıblar və özləri də o ucalığa doğru yol gediblər. Elə Məhi müəllim kimi.

Ruhun şad olsun, dəyərli insan! Məkanın cənnət olsun, cənab polkovnik!